

גליון מס' 45 | נמסר י"ט אדר א' תשע"ט

חברי המערכת: הרב אריאל סגרון והרב אליהו סעדון

השיעור השבועי של מו"ר הגאון הגדול רבי דוד יוסף שליט"א מתקיים בימי ראשון בבהמ"ד יחווה דעת רח' אגסי 1 י-ם בשעה 20:15

פרשת משפטים-שקלים

הלכות ארבע פרשיות

נושאי השיעור: טעם קריאת ארבע פרשיות | זכר למחצית השקל | אחזקת אברכי הכוללים בימינו | קריאת פרשת זכור | ספר מהודר לקריאת זכור | חובת בדיקת מחשב בסת"ם | נוי והידור באותיות הסת"ם | קריאה בספר תורה פסול

א. ארבע פרשיות ושבת "הפסקה"

בשבת הבאה עלינו לטובה נקרא פרשת 'שקלים'. המשנה בסוף מסכת מגילה (כ"ט:) מביאה את תקנת קריאת ארבעת הפרשיות, הראשונה היא פרשת 'שקלים' ואחריה 'זכור', 'פרה', ו'החודש'. פרשת פרה ופרשת החודש קוראים אותן שבוע אחר שבוע, ואין הפסקה ביניהם. ובין פרשת שקלים לפרשת זכור, וכן בין פרשת זכור לפרשת פרה פעמים ויש ביניהם הפסקה של שבוע אחד, ופעמים שאין מפסיקין ביניהם. ברוב השנים יש שבת הפסקה אחת, וכן הוא השנה, שבשבוע הקרוב נקרא פרשת שקלים, ובשבת שלאחריה תהיה שבת "הפסקה" ואחריה קוראים פרשת זכור. אולם יש שנים שמפסיקים בהם בשתי שבתות הפסקה, הפסקה אחת בין שקלים לזכור והפסקה השנייה בין זכור לפרה, ויכול לקרות כן רק כשראש חודש אדר חל בימים חמישי ושישי.

קריאת פרשת זכור היא לכולי עלמא מדאורייתא, ודעת רוב הראשונים שאף קריאת פרשת פרה היא מדאורייתא, וכן פסק מרן השלחן ערוך (פי"ט מ"פ"ה ס"ג). ולעומתם קריאת פרשיות שקלים והחודש הן תקנת חכמים בלבד.

ב. משמיעים על השקלים

הטעם לקריאת פרשת שקלים בעת הזו, שהנה במשנה במסכת שקלים (פ"א מ"א) כתוב 'באחד באדר משמיעים על השקלים'. והיינו שבזמן בית המקדש כל אחד מישראל היה חייב לתת מחצית השקל, ויעודו היה לצורך רכישת קרבנות לבית המקדש. שיש קרבנות יחיד, שהיחיד מביאם לבית המקדש מעצמו, כגון עולה, חטאת, אשם וכיו"ב, ויש קרבנות ציבור

שחיובם מוטל על הציבור, כגון קרבן תמיד של שחר שמקריבים בכל יום בבוקר והוא הקרבן הראשון, ולאחריו מקריבים את שאר הקרבנות, וכמו שכתוב (ויקרא ו, ט): 'והקטיר עליה חלבי השלמים' ודרשו חז"ל (פסחים נח.) 'עליה' - השלם כל הקרבנות כולם. ובערב מקריבים קרבן תמיד של בין הערביים שחותם את הקרבת קרבנות היום. ויש על הקרבן הזה מסכת שלימה, מסכת תמיד [ונוהגים לאומרה בחנוכת הבית]. וכמו כן בשבתות ובימים טובים שמביאים קרבנות מוסף שהתורה פירטה אותם בפרשת פנחס, הם קרבנות ציבור.

וכמו כן היה סוג קרבנות ציבור, והן קרבנות עולה שמביאים בזמן שאין קרבנות להקריב על המזבח, וכדי שהמזבח לא יהיה שומם היו מקריבים את הקרבנות הללו, והן נקראין בשם "קייץ המזבח" (סוכה נ).

ולצורך כל אלו הקרבנות היו אוספים את מחצית השקל, וצריך שכל אחד ואחד מישראל תהיה לו שותפות בזה, וזמן התרומה היה בראש חודש ניסן, שזו תחילת שנה חדשה, וכבר מראש חודש אדר היו מזכירים על כך לציבור, והיו מעמידים שלחנות במקומות מרכזיים ושם היו באים ותורמים, והחל מראש חודש ניסן קרבנות הציבור היו מהתרומה החדשה. וחז"ל (מגילה כ"ט:) דורשים זאת מהפסוק (במדבר כח, יז): 'זאת עולת חודש בחודשו לחדשי השנה' - חדש והבא קרבן מתרומה חדשה. וזכר לאותו 'משמיעים על השקלים' קוראים אנו כיום את פרשת שקלים.

ג. זכר למחצית השקל

בימינו שבעונותינו אין לנו בית המקדש, ואיננו מביאים מחצית השקל, מנהג ישראל להפריש מעות 'זכר למחצית השקל'. וצריך להיזהר ולומר

'זכר' כדי שלא יהיה כמפריש להקדש בזמן הזה. תורמים אותם לצדקה.

ומן הדין אפשר לתרום לכל מטרה של צדקה, אך מן הראוי לתרום ולתמוך באברכים העמלים התורה יומם ולילה, וזו הצדקה המעולה והחשובה ביותר. **אאמו"ר מרן זצוק"ל** במשך שנים רבות היה מורה לתרום כסף זה לתלמידי חכמים, ועוד כשכתב את ספרו שו"ת יחוה דעת כתב שם כן (ח"א סימן טו), ובשנותיו האחרונות שנתרבו ב"ה לומדי תורה, היה מורה לשואלים את פיו לתרום לאברכים ולכוללים. וכך היתה דעת הגר"א"ל שטיינמן זצוק"ל והגר"ש אלישיב זצוק"ל שהמעלה העליונה בצדקה היא אברכי הכוללים.

וצריכים להבין מהו אברך כיום, אנשים צעירים בשנות העשרים לחייהם, מוכשרים ורציניים, שמתוך הסכמתם המלאה בלבד מוכנים להתפרנס בדוחק, ועמלים בתורה יומם ולילה בבחירתם האישית, להיות ה'שבט לוי' של הדור ולעסוק בתורה תוך שהם משלמים מחיר כבד מאוד שמפרנסים את משפחתם בדחוקות. וכל מי שעוקב ויודע מה המצב של האברכים, מצד אחד כואב הלב לראות עם מה מתמודדים, אך מצד שני ניתן רק להתפעל מגבורתם המופלאה. ולצערינו הרב אנו חיים במדינה המכונה "מדינת היהודים" ובה מבזים את לומדי התורה ועמליה, ולעומתם רואים את אלה המסתובבים בתל-אביב וכיו"ב, שהם ללא תורה וללא מצוות, שאינני יודע במה הם יהודים! וחוף מהעובדה שאביהם ואמם יהודים אין בהם כל סממן ליהדות. ויש מקומות מסויימים שם המתנהלים יותר גרוע מפאריז ה"י, ודוקא ה'שבט לוי' של דורנו, שפרשו מענייני העולם הזה ומוסרים את נפשם על לימוד התורה, הם אלו שכבודם מושפל עד עפר! מפעם לפעם אני מוסר שיעורים בכוללים ברחבי הארץ, ואני נוכח לראות בהתפעלות כל פעם מחדש אברכים המתמודדים בצמצום ובדחוקות, ועל אף שנשותיהן עובדות ומסייעות אין הקומץ משיביע את הארי, ולמרות כל זאת מקדישים את כל חייהם לתורה, אשריהם שכך הם! וכולם יודעים שאברכים הללו ברובם הגדול הם מוכשרים כל כך שהיו יכולים להביא פרנסה בשפע הביתה, ומוותרים למען המטרה הקדושה והנעלה.

הגמרא אומרת (פסחים נ:): 'כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בשיבה של מעלה'. ושם אין הכוונה בתלמיד חכם עני, אלא אף בתלמיד חכם שמתפרנס ב"ה ולא חסר לו, כיון שמהנה תלמיד חכם בנכסיו זה דבר גדול מאוד.

לפני כשערים שנה היה יהודי אחד בארצות הברית שהביע את רצונו לתרום ל'יחוה דעת' סכום נכבד לאחזקת האברכים, אך היה לו תנאי שאאמו"ר בעצמו יחתום עימו על הסכם 'יששכר זובולון'. בתחילה סירבתי לבקשה מחמת כבודו של אאמו"ר, אך לאחר זמן כשיספרתי את דרישתו לאאמו"ר, להפתעתי אאמו"ר הביע את רצונו לחתום, 'למה לא?!' שאל. 'הרי אם אחתום עימו הכסף יהיה שייך לי, ואז כביכול אני הוא זה שתורם לאברכים!' אאמו"ר לא השתהה ומיד ישב וכתב בכתב ידו את נוסח ההסכם, ולמשך חמש שנים היהודי הזה תרם לבית המדרש סכום מכובד לאחזקת האברכים. והיה לאותו אחד הזכות לחתום הסכם 'יששכר זובולון' עם מרן זצוק"ל. ולפני כמה שנים כשפגשתי באותו אדם ביקשתי ממנו לראות את ההסכם ההוא שחתם עם אאמו"ר אשר כתב בכתב ידו.

וכל טענתו של אאמו"ר היתה שאחזקת האברכים אין כמוה חשובה, ועל ידי אותה חתימה אאמו"ר הפך להיות שותף פעיל באחזקתם.

ד. נשים וילדים במנהג 'זכר למחצית השקל'

תרומת ה'זכר למחצית השקל' ראוי לתרום על כל אחד מבני הבית מעל גיל שלוש עשרה שנה. וטוב לתת גם בשביל הנשים. ויש שנהגו לתת גם בשביל הילדים ואף בשביל עובר במעי אימו. וכל אחד יעשה כפי יכולתו. ואין זה הרבה כסף, אך כשתורמים לאחזקת אברכים פרוטה פרוטה מצטרפת לחשבון גדול.

חז"ל במסכת מגילה (ג:) אומרים, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה עולם, שעתיד המן לשקול עשרת אלפים ככר כסף כדי לאבד את היהודים, אמר הקב"ה 'הקדימו שקליכם לשקליו' - שנקדים רפואה למכה בזכות תרומת מחצית השקל. והתוספות כותבים (ס"ט טו. ד"ה ודח) שחשבון עשרת אלפים ככר כסף הוא בדיוק מחצית השקל לכל אחד מישראל. וכיצד הוא החשבון הזה? יש בזה כמה פירושים, וכתבתי על כך באורך בתורת המועדים (פרייסי סימן ד אות א' וביאורים ולינוס ד"ה ונסה), ואאמו"ר מרן זצוק"ל כתב על כך בזמנו ב'קול סיני' (אדר א' תשכ"ה), ע"ש.

ה. זכירת עמלק בפה

בשבת שקודם פורים קוראים בתורה בפרשת זכור, וזוהי הקריאה היחידה שחייבים בה מדאורייתא. ואין ספק שעליית פרשת זכור היא העלייה החשובה ביותר מכל העליות לתורה, ואף מעליית 'חתן תורה'. הגמרא במסכת מגילה (י"ח) דורשת על הפסוק (דברים כה, יז-יט): 'זכור את אשר עשה לך עמלק וכו'', שלכאורה פעולת הזכירה היא בלב, ועל זה אומרת התורה בסוף הפרשה 'אל תשכח', והיינו שהזכירה מחוייבת בפה. ועוד אומרת הגמרא שם, שקריאת מגילת אסתר צריכה להיות מתוך מגילה כשרה, וקראה על פה לא יצא. ונלמד מגזירה שוה, שכתוב (שמות יז, יד) 'כתוב זאת זכרון בספר', ובמגילת אסתר כתוב (ט, כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים', זכירה - זכירה לגזירה שוה, שכשם שבזכור קוראים מתוך הספר, כך גם הוא הדין בקריאת המגילה שתהיה מתוך מגילה כשרה. ורבים מהראשונים לומדים מהגמרא הזו פשוט שיש לקרוא פרשת זכור מתוך ספר תורה [וראה בתורת המועדים שם סימן ב אות ו' בביאורים וציונים אריכות רבה בנושא].

והנה עיקר הזמן מתי לקרוא את פרשת זכור זה קבעו חכמים כדי להסמיק את קריאת פרשת זכור לימי הפורים בהם מוחים את זכר עמלק, שהיה זקנו של המן הרשע, ובוזה אנו מקדימים את זכירת עמלק לפני המחיה בפועל שהיא בפורים. ולכן קבעו חכמים לקרוא את פרשת עמלק בשבת שלפני פורים.

ו. טעם לקריאת פרשת זכור פעם בשנה

בעיקר הדבר שקוראים את פרשת זכור פעם בשנה, אין לכך מקור מן התורה, ולכאורה היה אפשר לומר גם שהמצוה לזכור היא גם פעם בחיים וכיו"ב. אך יש שמצאו לכך סימוכין ממה שכתוב בפרשת זכירת מעשה עמלק "לא תשכח", וקיימא לן (בבב"ב נח:) אין המת משתכח מן הלב

אלא לאחר שנים עשר חודש, ומשמע שזכירה פועלת למשך שנים עשר חודשים ולאחר מכן מתחילים לשכוח.

ז. כיצד זוכרים את הלימוד

עניין שכחת המת נראה במציאות, שעם כל היגון והצער ושברון הלב במות המת, לאחר זמן שוכחים את המת וממשיכים הלאה, והכרתי יהודי אחד שהיו לו בן ובת, ואיבד את בנו בגיל שמונה עשרה ל"א, ולאחר שנים הייתי מספר לו סיפורים על בנו והוא לא זכר אותם, הזמן עשה את שלו, וב"ה שזכה לראות דור ישרים מביתו נכדים וכו'. וככלל ענין השכחה היא מתנה נפלאה שה' העניק לנו ברחמי שנוכל לשכוח את הצרות שלנו, אך הקב"ה מזהיר אותנו "השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך" - לשכוח את הצרות זה טוב אך לא לשכוח עם זה את השי"ת, את התורה והמצוות. הרי מי ששוכח את התורה והמצוות זה דבר גרוע.

הרבה שואלים כיצד מרן הרב עובדיה היה זוכר כל כך הרבה?! הרי זכר אלפי ספרים מה כתוב בכל אחד בצורה מעוררת התפעלות, וזכורני שפעם בסעודת ליל שבת אמר לי שאלה בענין אשה שהסתפקה אם בירכה ברכת המזון, אם צריכה לברך או לא? ולאחר הסעודה ישבנו וביררנו ודגנו בנושא הזה, והוציא מהספריה כמעט מאה ספרים! תוך שהוא תר ומחפש מה נאמר בפוסקים בנושא הזה, ומביא ראיות לכאן ולכאן, כשעיקר הנידון נסוב בענייני ספיקות וחזקות וספק ספיקא וכל המסתעף מזה, והדין נמשך בכל מהלך השבת, ולאחר השבת עמדנו והשבנו ספר ספר למקומו בספריה עד שהשלחן התרוקן, ומיד לאחר השיעור במוצאי שבת התיישב לכתוב את התשובה, ונדפסה בשו"ת יחוה דעת ח"ו (סימן י), ושם הוא מאריך הרבה בנושא הזה לעומק ולרוחב, וראו שם שהכל מדויק ומצוטט מהרבה ספרים וזוכר אני את המעשה כאילו אירע היום שכל מה שכתוב שם כתב ללא שהיה לפניו ולו ספר אחד בלבד! הכל מהזיכרון!

והתשובה לכך ברורה חז"ל אומרים שכלי שהוא מלא עד גדותיו אי אפשר למלאות בו עוד, ורק אם נתרוקן ניתן למלאותו, לעומת זאת בלימוד התורה זה הפוך, שאדם שאין בו תורה, והוא כלי ריק, כמה שימלאו בו תורה לא יצלח, אך מי שהוא מלא וגדוש בתורה, אפשר להוסיף ולמלאות בו עוד ועוד. ואדרבא, ככל שאדם יתמלא בתורה הוא יהיה זכרן יותר בלימודו. ומי שראשו שקוע בלימוד ולומד ועמל ומוסיף על הידיעה שלו בתורה, לא רק שאינו שוכח את מה שלמד, נוסף על כך הוא זוכר יותר כהנה וכהנה. ואין בזה משמעות אם יאכל מאכל כזה או אחר, וכמו שרואים שזקני תלמידי חכמים שדעתם מתוספת עליהם.

וזכורני שכשנתיים לפני שאאמור מרן זצוק"ל הלך לעולמו, שאלתי אותו באיזו הלכה, ואחר כך התברר לי שזו הלכה שהוא זוכר מלפני למעלה משבעים שנה! כיון שאמר לי שלמד את ההלכה הזו בהיותו בחור צעיר, והמעשה היה כשהיה בגיל תשעים ויותר.

ה. פרשת זכור בשנה מעוברת

ומחמת המבואר ששכחה היא פעם בשנה, בשנה שלאחרי שנה מעוברת נמצא שקוראים את פרשת זכור בהפרש של יותר משנה בין הקריאות, ולכן יש מחמירים להזכיר לציבור בפרשת כי-תצא הקודמת לשנה מעוברת,

לכון לצאת ידי חובה של זכירת מעשה עמלק, ואמנם אין זה חיוב אלא חומרא, אך כדאי לעשות כן, וכך אני נוהג.

ט. ספר תורה מהודר לקריאת זכור

כיון שקריאת פרשת זכור היא חיוב מדאורייתא, חשוב מאוד להוציא לקריאת זכור את ספר התורה המהודר ביותר שנמצא בבית הכנסת. כיום חלה מהפיכה גדולה בכל הקשור לכשרות ספרי התורה, כיון שיש את האפשרות של בדיקת מחשב, על ידי תוכנות משוכללות לבדוק כל בעיה, והמחשב אינו טועה. לפני כמה שנים היה כאן בבית הכנסת ספר תורה אחד חדש, יפה מאוד מאוד, אשר עבר הגהת מחשב, והנה בפרשת ויקהל [לאחר שקראנו בו את פרשת זכור] באמצע הקריאה נמצא שיש בו אות נוסף מיותרת. והערת את תשומת ליבו של בעל הספר איך יכול להיות שהספר עבר הגהת מחשב הרי לא יתכן שמחשב לא יזהה טעות כזו! במוצאי השבת, בעל הספר הלך והביא את תוצאת בדיקת המחשב שערכו לספר, והנה אנו מוצאים שהמחשב באמת זיהה את הטעות הזו, והתריע עליה, רק שמסתבר שהסופר טעה ולא תיקן את הטעות הזו! מחשב הוא גולם, הוא אינו טועה, בני אדם טועים לא מחשב!

וכבר סיפרתי בעבר שבעיר בני ברק, היה סופר מומחה וירא שמים בעל כתב נפלא, אשר כל מזוזה שלו היתה עולה הון תועפות, והוא היה מוסר את המזוזות שלו מלבד בדיקה ידנית גם לבדיקת מחשב. והנה פעם אחת אחד רכש ממנו מזוזה מהודרת ויפה, והסופר אמר לו שאינו צריך לבדוק את המזוזה במחשב כיון שכבר בדק אותה. הקונה החליט לעצמו שלמרות זאת רוצה לבדוק במחשב. והנה בבדיקה התגלה שהמזוזה כשרה למהדרין, אך בנוסף המחשב התריע שמזוזה זו נבדקה כבר בעבר ונמצאה פסולה. לאחר בירור שנערך התברר שלאחר הבדיקה הראשונה בה התברר שהמזוזה פסולה, חס הסופר על המזוזה והחליט לתקנה. והנה, יש הלכה בתפילין ובמזוזות שיהיו כתובים "כסדרן", דהיינו שכל מילה וכל אות תיכתב לפי הסדר בו כתובה בתורה, ואם נכתבה לאחר שכתבו את המילה הבאה או את האות הבאה המזוזה או התפילין נפסלו. וכן כשיש טעות במזוזה או בתפילין כגון שכתב רי"ש במקום דל"ת, אינו יכול לגרד את התוספת הקטנה מהצד, כיון שזה נקרא "חק - תוכות" דהיינו שכדי לכתוב אות בספר התורה צריך לכותבה בעצמה ולא לגרד מסביבה וליצור כמין האות ההיא, כגון שנפלה טיפת דיו על הקלף אינו יכול לגרד בצדדי הטיפה וליצור אות אל"ף וכיו"ב, ולכן כשמגרד את התוספת של הדל"ת על הרי"ש נמצא שהרי"ש לא נכתבה בעצמה אלא נוצרה כתוצאה מגרירת הטיפה. והדין במקום כזה הוא למחוק את האות לגמרי ולכותבה מחדש. אך בתפילין ומזוזות כיון שהמבואר הוא שצריך שיהיו כסדרן, לפיכך לרוב רובם של הטעויות בתפילין ומזוזות אין תקנה כלל. והוא הדין לכאורה במזוזה של הסופר שהוא בני ברק שפסולה, כיון שתיקנה לאחר שסיים לכותבה, וממילא היא כתובה שלא כסדרה.

ולאחר שהתברר שהסופר ההוא נכשל בזה, הלכו אל הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל וסיפרו לו את כל אשר אירע בסופר הזה שהוא רמאי. והרב וואזנר אכן הורה לפרסם שהסופר הזה הוא רמאי ונוכל ואין לקנות ממנו יותר סת"ם, אך הסופר הזה בא לפני הרב וואזנר ובכה והתחנן על נפשו

והבטיח שהיה זה מעידה אחת ומעולם לא אירע לו כן,

י. נאמנות סופרי הסת"ם

וזאת צריך לדעת, שהדבר הכי יקר בסופר סת"ם הוא נאמנותו, שהרי בכל שם ה' הוא צריך לנהוג בו בקדושה ובטהרה, ואם לא אמר 'הריני כותב לשם קדושת וכו'' הסת"ם פסול [אמנם בדוחק יש מקום להקל], וכן אם לא אמר בתחילת כתיבתו שכותב 'לשם מצות וכו'' הסת"ם פסול, וכל זה אין בידינו לידע שעושה כן אילולא הנאמנות שלו. ובנוסף, צריך הסופר גם כן שידע את ההלכות על בוריים, והם הלכות קשות מאוד בסימן ל"ב באו"ח [ובזמנו למדתי הלכות אלו במשך שנתיים למרות שלא כתבתי בפועל]. ויש כאלה שחושבים שאם אין לאדם פרנסה או שיש לו כתב יפה שילך ויכתוב סת"ם, ואינם מבינים שצריך לכך יראת שמים גדולה מאוד וידיעת ההלכה, ואוי ואבוי שאם לא ידע הלכות סת"ם כמעט ולא תצא מזוזה כשרה אחת מתחת ידיו! ולפיכך כשרוצים להזמין סת"ם יש עלינו לברר מיהו הסופר הזה, ומהי מידת מהימנותו, ולא להתבונן רק על הכתב אם הוא יפה או לא. בשעתו כאשר נעשיתי בר-מצוה, אאמו"ר מרן זצוק"ל הלך והזמין בעבורי תפילין מסופר שהיה מפורסם מאוד כסופר יקר ביותר, ובשביל להזמין היה צריך להמתין זמן רב, ואאמו"ר הזמין לי כשהייתי בן אחד עשרה, וכשנעשיתי בן שתיים עשרה קיבלתי את התפילין והתחלתי להניחם, ובהיותי בן עשרים ביקשתי מאאמו"ר לשלוח את התפילין לבדיקה ושלחתי אותם לבדיקה, והבודק אומר לי שאמנם התפילין כשרות למהדרין, אך הכתב אינו יפה כל כך, אני מיד ניגשתי לאאמו"ר ושאלתי אותו 'אבא, קנית לי תפילין עם כתב לא יפה?!' ואאמו"ר אמר לי 'כן, אבל הסופר הוא הסופר הכי טוב!' הוא סופר צדיק ומקובל, שכותב את הסת"ם בקדושה ובטהרה, וטובל במקוה כל יום, ואינו מדבר באמצע הכתיבה, ובכלל שומר על פיו כראוי, היש לך יותר מהודר מזה?!

ובאמת שישנם ראשונים שסוברים שכתב יפה בספר תורה זה חשוב מאוד מדין 'זה אלי ואנוהו', אך בתפילין כיון שמכניסים את הפרשיות בתוך הבתים אין בזה זה אלי ואנוהו. והוא נידון שמובא בפוסקים לגבי חובת השרטוט בסת"ם, שבספר תורה ובמזוזה צריך לעשות שרטוט משום הידור מצוה 'זה אלי ואנוהו', אך בתפילין אין חיוב כזה, ומבארים התוספות (מנחות זב: ד"ה ה"א) שהוא מטעם האמור שמכניסים את הפרשיות לתוך הבתים ואין רואים את הפרשיות, אין בזה משום זה אלי ואנוהו. ולכן גם להתוספות יש לומר שאם שורות התפילין עקומות או אחת קטנה מהגדולה, אין בזה כל חשש. ויש דיון רחב בפוסקים בנושא אם יש 'זה אלי ואנוהו' בדבר מכוסה או לא, וכתבתי על כך באורך ב'הלכה ברורה' ח"ב (סימן זב ע"ג הל"א אות ט). ודוגמא לדבר בדלתות של בית המקדש שהחלק החיצוני היה מזהב משום זה אלי ואנוהו, אך החלק הפנימי היה עשוי מעץ כיון שאין עין כל רואה את החלק הפנימי. ע"ש באורך.

לעומת זאת בטעויות שבספר תורה, רוב הטעויות ניתנים לתיקון מחמת שאין חיוב לכתוב את הספר תורה כסדרו. והדבר היחידי שמהווה בעיה לתיקון הוא כשיש טעות בשמות הקודש שאי אפשר למוחקם. ופעם אירע שהייתי במקסיקו והביאו לפני ספר תורה שהסופר שכתבו לא ידע כראוי את ההלכות ובשני שמות קדושים הסופר לא קדשם כראוי. ויש בזה

מחלוקת אם שמות אלו קדושים או לא. והתרנו את יריעות הספר בשמות הללו, והבאתי אותם לארץ ישראל לסופר המתגורר בשכונתנו שהוא מומחה ב"גרידה", פירוש הדבר לגרד את הקלף בשלימותו מתחת לשם ה' בלא למחוק את האותיות, ואחר כך כתב את שם ה' מחדש בקדושה.

יא. קריאת התורה כספר התורה נמצא פסול

לפני שהחלה אפשרות בדיקת המחשב הנושא הזה היה פרוץ לגמרי, הגאון רבינו חיים פאלאג'י מספר, שפעם בא למקום מגוריו באיזמיר מומחה גדול לסת"ם והביאו לפניו את ספרי התורה וכמעט שלא היה בנמצא ספר תורה אחד כשר, ובכל ספר מצא בעיות ותקלות. והאמת שבספרי תורה יש על מה לסמוך, והיא תשובת הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סימן ט), שם כותב שספר תורה פסול אינו כתוקע בשופר פסול או נוטל לולב פסול שאינו יוצא ידי חובה, אלא בספר תורה אנו מברכים ברכה כללית על כל דברי תורה, ולכן למרות שהספר פסול ניתן לברך עליו. והנה לעומת זאת בחיבורו הי"ד החזקה (פ"י מהלכות ספר תורה ה"א) הרמב"ם מונה את הדברים הפוסלים ספר תורה, ובסיומם הוא כותב 'שכל ספר תורה שיש בו אחד מהפסולים הללו אין קוראים בו בציבור'. עכ"ל. ולכאורה זו סתירה בדברי הרמב"ם. הרשב"א בתשובה (הובאה בלחצות חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן ט) מקשה זאת, ומיישב שהרמב"ם כתב את התשובה ההיא בילדותו ואת פסק ההלכה חזר וכתב בזקנותו, וסיים, שאין להקל בזה. ונאמרו כמה תירוצים ליישב את הרמב"ם, אכן הרמב"ם עצמו בתשובה שם אומר, שכך עשו לפניו הר"י מיגאש ורבי חנוך הספרדי, שקראו לפניהם בספר תורה פסול. ויש תשובה מחכמי נרבונא (הובאה בלחצות חיים טז) שספר תורה פסול כשר לקריאה. וכן דעת רבינו שמשון משאנץ (בתשובה שהובאה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן קעד). והר"ן בהלכות (גיטין פ"ה) כותב, שאם הטעות היתה בחומש אחד מותר לקרוא בחומש אחר. ולפיכך מרן הבית יוסף (יו"ד סימן רע"ט) כותב בשם רבו רבינו יעקב בירב, שיש לעשות פשרה, והיא שאם מצאו טעות בספר תורה אין לקרוא את הקריאה מתחילתה וכמו שמשמע משיטת הרשב"א, אלא מוציאים ספר נוסף וקוראים בו מכאן ואילך. וכך פוסק בשלחן ערוך (או"ח סימן קמ"ג סעיף ג-ד ויו"ד ט"ז ס"ג). ויש בזה כמה פרטי דינים וכתבתי על כך באורך (ראה הלכה ברורה ח"ג באוצרות יוסף סימן ה).

אולם כל זאת אמור לגבי שאר פרשיות, אך לענין קריאת זכור שקוראים אותה פעם בשנה אין עושים כן כלל, ומהדרין לקחת את הספר היותר כשר ומהודר בנמצא. ויש הרבה בתי כנסיות שיש בהם כמה ספרי תורה ויש תורנות בין הספרים וכל אחד רוצה שיקראו בספר שלו, אך כל זה הוא בשבתות השנה, אך בשבת פרשת זכור יש לקחת את הספר היותר כשר והיותר מהודר, ואין לנהוג כבוד בזה בשבת זכור. וכמו כן בפרשת פרה שהיא גם כן מדאורייתא לפי רוב הראשונים, יש לקחת את הספר היותר מהודר וכאמור.

ויש לעורר את הציבור עוד לפני קריאת זכור ופרה, בענין כוונת שומע ומשמיע, שיכוונו ליבם לצאת ידי חובת קריאת פרשת זכור או פרה.